Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน

The Behaviors Good Governance Management of District Administrators of Non-formal and Informal Education Center in Upper Northern Thailand*

ลัดดาวัลย์ หงสนันทน์ (Laddawan Hongsanun)**
อินทร์ จันทร์เจริญ (In Chanjarain)***
วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (Weeraphan Siririrth)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคเหนือตอนบน การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 112 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วย 10 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการที่มีการตอบสนองของผู้รับบริการทุกภาคส่วน ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และมีผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด ด้านความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจ ด้านหลักนิติธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมมีพฤติกรรมบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ด้านการบริหารจัดการที่มีการตอบสนองของผู้รับบริการทุกภาคส่วน ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจ ด้านประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และมีผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด และด้านความเสมอภาค

คำสำคัญ : พฤติกรรมผู้บริหาร , หลักธรรมาภิบาล

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน” หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย

** นักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย (M.Ed in Educational Administration at Graduate School , Chiangrai College)

*** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย e-mail: siririth@gmail.com (Adviser in Educational Administration at Graduate School, Chiangrai College)

Abstract

The purposes of this research were to study about the administrative behaviors of Non-Formal Education administrators in upper northern district area by the good governance management. For the participants. The population were focused on 112 Non-Formal Education administrators in upper northern district area in academic year 2012. The instrument that used for collecting data was the questionnaire about the administrative good governance management. It contained ten aspects which were 1) the effectiveness of the administrative management, 2) the efficiency of the administrative management, 3) the responsiveness from the patients, 4) the accountability on duty with the goal set, 5) the transparency in management, 6) the participation, 7) the decentralization of power and authority, 8) the rule of law, 9) the equality, 10) and the consensus oriented. The data analysis was used the statistic which contained frequency percent (%), mean (μ), and standard Deviation (σ).

The result showed the administrative behaviors of Non-Formal Education administrators in upper northern district area by used good governance management in overall was at high level. Descending order according the average from the most to the least by following: the consensus oriented, the efficiency of the administrative management, the participation, the rule of law, the transparency in management, the responsiveness from the patients, the decentralization of power and authority, the effectiveness of the administrative management, the accountability on duty with the goal set, and the equality.

Keywords : Administrative Behaviors , Good Governance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า หลายเรื่องประสบผลสำเร็จ เช่น การปรับโครงสร้างหน่วยงานให้มีเอกภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างได้แก่ การรวมทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีเข้าเป็นกระทรวงเดียวกัน มีการจัดระเบียบบริหารราชการแบบเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาการศึกษาอย่างบูรณาการและประสานเชื่อมโยงกัน โดยยึดเขตพื้นที่เป็นศูนย์กลาง มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ. เป็นองค์การมหาชน เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกและรับรองมาตรฐานสถาบันการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการเพื่อความเป็นอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุง และต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คุณธรรม จริยธรรม ในด้านครู อาจารย์ พบว่า มีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดี และใจรักมาเป็นครู ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 1 - 2)

กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองบนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวไว้ว่า ระบบการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ครู หลักสูตร สถานศึกษา และกระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้ ประเด็นสำคัญที่สุดในการปฏิรูประบบการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า ปัจจัยสำคัญอื่น ๆ คือระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล มีการกระจายอำนาจและทรัพยากรสู่ท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนส่งผลให้การศึกษามีสัมฤทธิผลสำหรับผู้เรียนทั้งประเทศ ทั้งในเมืองและชนบท ที่มีฐานะดีและยากจน ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2552: 158) กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ลอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ทำให้เกิดการประหยัดทรัพยากร งบประมาณ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ดังนั้นรูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหารในสถานศึกษาทุกระดับที่จะสร้างความเข้มแข็ง การใช้หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารทุกระดับ

ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใสเป็นธรรม ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูปโดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้มีการปรับระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ให้สามารถบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู และวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม สร้างกลไกการเข้าสู่ตำแหน่งโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

ในปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้มอบให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดและสถานศึกษาในสังกัดนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารและการปฏิบัติงานและยังร่วมมือกับสถาบันพระปกเกล้าในการส่งผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการอบรมหลักสูตร ธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่ต้องขับเคลื่อนการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรร

มาภิบาล แต่พบว่ายังมีผู้บริหารที่ไม่สามารถดำเนินการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลได้ทั้งหมด ทำให้การพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่มีบทบาทและหน้าที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกเพศ ทุกวัย การจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ ไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทุกภารกิจ การที่จะจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการกลุ่มเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของสถานศึกษา ทำให้งานมีระบบมีความโปร่งใส และเป็นธรรม ในขณะเดียวกันจากการศึกษาพบว่าบุคลากรในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนที่ถูกร้องเรียน เกี่ยวกับการทุจริตและการประพฤติมิชอบ ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เมื่อศึกษาสาเหตุของการกระทำความผิดพบว่าสาเหตุที่สำคัญที่สุด คือการบริหารงานที่ไม่ยึดหลักธรรมาภิบาล รองลงมาคือการขาดจิตสำนึกในเรื่องความซื่อสัตย์ (สุจริต วัชรินทร์ จำปี, 2550: 52-53)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตารมอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพโดยใช้หลักธรรมาธิบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากร** ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ ในปีการศึกษา 2555 จำนวน 112 คน

2. **รูปแบบการวิจัย** ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3. **ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา**

3.1 ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน ทั้ง 10 ด้าน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร วุฒิการศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ผู้วิจัยจึงกำหนดระดับคุณภาพและช่วงคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย มีคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

5. การสร้างเครื่องมือ

5.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สร้างแบบสอบถาม

5.2 ดำเนินการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้น นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่า IOC และปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ปรากฏว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ 0.96 แสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

5.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่น แล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเชียงราย เรื่องการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล การทำวิทยานิพนธ์ ถึงผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์

6.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย พร้อมกับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลยื่นต่อผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคเหนือตอนบน โดยการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

6.3 โทรศัพท์ประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหารศูนย์การศึกษาที่กำหนดไว้ ให้ช่วยกรุณาตอบแบบสอบถามก่อนที่จะผนึกใส่ซองส่งกลับมาหาผู้วิจัย

6.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ของการวิจัย ครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน วิเคราะห์โดยใช้ ความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมา ภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขตภาคเหนือตอนบน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ปรับปรุงจากบุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 103) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.16, σ = 0.50) และรายด้านมีพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ทั้ง 10 ด้าน คือ ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ (μ = 4.46, σ = 0.51) ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษา (μ = 4.26, σ = 0.49) ด้านการมีส่วนร่วม (μ = 4.24, σ = 0.60) ด้านหลักนิติธรรม (μ = 4.20, σ = 0.50) ด้านความโปร่งใสในการบริหารจัดการ (μ = 4.18, σ = 0.54) ด้านการบริหารจัดการที่มีการตอบสนองของผู้รับบริการทุกภาคส่วน (μ = 4.17, σ = 0.50) ด้านการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจ (μ = 4.11, σ = 0.52) ด้านประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา (μ = 4.03, σ = 0.52) ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และมีผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด (μ = 4.00, σ = 0.59) และด้านความเสมอภาค (μ = 3.96, σ = 0.56)

2. อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่าทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ อินตามูล (2548: 105 - 108) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 หลัก โดยมีหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือหลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ (2548: 88 - 90) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความร่วมมือ และหลักความโปร่งใส ทั้งนี้เพราะประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ส่วนรัฐบาลได้เห็นความสำคัญในการสร้างระบบบริหารงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความร่วมมือ หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใสตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2550: 86 - 92) พบว่า.ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ร่วมกับคุรุสภาดำเนินโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาประจำการที่มี วุฒิปริญญาตรี แต่ไม่มีวุฒิทางการบริหารการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาต่อทางด้านการบริหาร ทำให้มีความเข้าใจในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษามากขึ้นผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เพื่อนำไปปรับใช้ในหน่วยงานให้มีระบบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พิสมัย คูศรีพิทักษ์ (2553: 100 - 102) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาลสายปฏิบัติของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดสกลนคร ต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านหลักการ มีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเชษฐ์ คะสุดใจ (2553: 98 - 100) พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครพนมมีระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2554: 189 - 192) พบว่า ในภาพรวมสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสามารถนาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับมาก มีด้านที่ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด คือ หลักความเสมอภาค ส่วนที่เหลือนอกนั้นประสบผลสำเร็จ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ หลักการตอบสนอง หลักความโปร่งใส หลักภาระรับผิดชอบ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิภาพหลักนิติธรรม หลักประสิทธิผล หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจ

ด้านที่มีพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสูงสุดตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษา โดยให้เสรีภาพการแสดงความคิดเห็นแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการยอมรับมติหรือข้อตกลงของกลุ่มต่าง ๆ อย่างเต็มใจ มีการนำเอามติหรือข้อตกลงของแต่ละกลุ่มมาพิจารณาในการบริหารจัดการ ตลอดจนมีการให้กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหาข้อตกลงที่เป็นของกลุ่มต่าง ๆ สอดคล้องกับวิจัยของ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2554: 189 - 192) พบว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสามารถนำหลักมุ่งเน้นฉันทามติมาใช้ได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับมาก เห็นว่าเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้ความสำคัญต่อการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

ส่วนด้านความเสมอภาคมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารไม่มีการสร้างกลไกด้านความเสมอภาคและจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาค ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนด้านความเสมอภาค ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านความเสมอภาค ไม่มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านความเสมอภาค ไม่มีการบูรณาการความเสมอภาคเข้ากับการกำหนดมาตรฐานของกระบวนการทำงานและการให้บริการ ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาไม่มีความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ไม่สอดคล้องกับวิจัยของ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2554: 189 - 192) พบว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสามารถนำหลักความเสมอภาคมาใช้ได้ประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นว่าสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้ความสำคัญต่อการให้บริการแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรนำหลักความเสมอภาคมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน หรือทำหน้าที่ ให้คำปรึกษาสร้างความเข้าใจอันดีงาม

1.2 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามเป้าหมายที่กำหนด

1.3 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรบริหารงานด้วยการกระจายอำนาจ และการมอบหมายอำนาจ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารจำแนก ตามเพศ และประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร

2.2 ควรวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงาน

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หรือระบบการศึกษาอื่น ๆ ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

ไพศาล ตั้งสมบูรณ์. (2548). “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.” ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิสมัย คูศรีพิทักษ์. (2553). “การปฏิบัติงานตามหลักธรรมภิบาลและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล ในเขตจังหวัดสกลนคร.” ปริญญารัฐประศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวัทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วัชรินทร์ จำปี. (2550). **ยุทธศาสตร์การสร้างราชการใสสะอาด : ศึกษากรณีการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.** รายงานการศึกษาส่วนบุคคล. วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน กพ..

ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร. (2552). การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. **วารสาร Veridian E-Journal.** Vol.2 No. 1 (August 2009): หน้า 155 – 174.

สามารถ อินตามูล. (2548). “การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5.” ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจิตรา มีจำรัส. (2550). “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา.” ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุรเชษฐ์ คะสุดใจ. (2553). “ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลกับประสิทธิ ผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครพนม.” ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2554). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542 – 2551).** กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.